
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ РОЗРОБОК

Виступ члена-кореспондента НАН України В.М. Варюхіна

Рахункова палата України, перевіrivши діяльність наукових установ НАН України в галузі прикладних науково-дослідних робіт, дійшла висновку про їх недостатню ефективність. Чи так це? Прикладні науково-дослідні роботи (НДР) передбачають насамперед одержання нового наукового продукту, що має практичне значення. Але це ще не готова технологія чи обладнання. Для того щоб довести отриманий науковий продукт до впровадження, потрібно пройти стадію дослідно-конструкторського розроблення (ДКР). Раніше за неї відповідали галузеві інститути, які мали достатній досвід і відповідних фахівців. Сьогодні вважають, що функцію фінансування ДКР повинен виконувати інвестор. Проте він не хоче брати на себе додаткові ризики, пов'язані з проведенням ДКР, а вважає за краще купувати вже готові технології, навіть якщо вони були розроблені давно й поступаються за багатьма параметрами новим розробкам наших ін-

ститутів. Сьогодні Рахункова палата намагається покласти всю відповідальність, пов'язану з просуванням наукових розробок на ринок, на академічні інститути. Чи правильно це, якщо навіть у статутах багатьох академічних інститутів така діяльність не передбачена?

Частково цю проблему вирішували інноваційні проекти НАН України. Наведу такі приклади.

Співробітники Донецького фізико-технічного інституту разом із медиками розробили цифровий контактний термограф ТКЦ-1 для ранньої діагностики онкологічних захворювань молочної залози. Прилад пройшов клінічні випробування, був сертифікований для застосування в медичних установах. За результатами Всеукраїнського конкурсу «Винахід-2009» ТКЦ-1 визнано найкращим винаходом року в Донецькій області. Зараз понад 20 термографів, виготовлених у нашому інституті, працюють у медичних установах Донецька, Києва, Донецької, Миколаївської, Івано-Франківської, Рівненської та інших областей України. Застосування ТКЦ-1 у Будионівському районі м. Донецька для проведення скринінгового обстеження населення дозволило в 4 рази зменшити кількість запущених випадків раку молочної залози. У 2010 р. було підписано ліцензійний договір із НВП «Метекол» (м. Ніжин) про надання прав на виробництво цього приладу (підприємство починає його серійний випуск).

У результаті виконання науково-технічного проекту, фінансованого НАН України, створено дослідну ділянку для отримання наноструктурованих матеріалів за допомогою

гвинтової екструзії. З титанових сплавів BT-1-0 і BT-8 були виготовлені зразки з підвищеними механічними і експлуатаційними характеристиками. Підготовлено проект створення промислової ділянки для серійного виробництва наноструктурного титану і виробів з нього для потреб медицини.

В інституті створено першу в Україні пілотну лінію з виробництва оксидних нанопорошків. Отримані на цій лінії порошки можуть бути використані як носії лікарських препаратів, каталізatori та наповнювачі для композитів, а також для виготовлення зносостійких керамічних виробів. Експериментальні зразки керамічних плунжерів для шахтних гідронасосів і сопла для гідрозмиву окалини пройшли випробування в умовах промислових підприємств Донецької області. Термін служби цих деталей у 30–50 разів більший порівняно з аналогами з високоміцної сталі і твердого сплаву. Ці інвестиційні

пропозиції підтримані Донецькою обласною адміністрацією й перебувають зараз на розгляді в Кабінеті Міністрів України.

Створення в академічних інститутах відділів трансферу технологій та інноваційної діяльності сприяє просуванню на ринок результатів прикладних розробок. Однак для успішної роботи цих підрозділів необхідні кошти на відрядження фахівців, їхню участь у виставках, а також для виготовлення виставкової продукції, здійснення маркетингових досліджень, реклами тощо. На жаль, грошей на це не вистачає.

Вважаємо за доцільне відновити і розширити практику фінансування інноваційних проектів у рамках НАН України, розглянути можливість цільового фінансування відділів трансферу технологій, розробити механізми фінансування місцевими органами влади проектів, що мають велике практичне значення для певного регіону.